

АНОТАЦІЯ

Назва дисципліни / освітнього компонента	КОГНІТИВНА ЛІНГВІСТИКА
Освітня програма	035 «Філологія. Українська мова і література, польська мова»
Компонент освітньої програми	вибірковий
Загальна кількість кредитів та кількість годин для вивчення дисципліни	3 кредити / 90 годин
Вид підсумкового контролю	залік
Мова викладання	українська
Викладач	Мушировська Наталія Володимирівна, канд. філол. наук, доцент
CV викладача на сайті кафедри	https://www.rshu.edu.ua/kafedry-if/kafedra-umipkfsk/sklad-kafedri-umipkfsk/121-personalii/785-mushyrovska-nataliia-volodymyrivna
E-mail викладача	nataliia.mushyrovska@rshu.edu.ua

«Когнітивна лінгвістика» – навчальна дисципліна вибіркового циклу, яка забезпечує набуття професійних компетентностей за освітньо-професійною програмою «Філологія» спеціальності 035 «Філологія (українська мова і література)». Когнітивна лінгвістика є одним з актуальних напрямків мовознавчої науки у структурі антропоцентричної парадигми наукового знання, що досліджує проблеми співвідношення мови і свідомості, вивчає зв'язок когнітивних здібностей людини з мовою і форми їх взаємодії, роль мови в концептуалізації та категоризації світу, в пізнавальних процесах та в узагальненні людського досвіду. Об'єктом когнітивної лінгвістики є мова як механізм означення і засіб доступу до мисленневих процесів людини та культурного досвіду народу, як система знаків, що певним чином кодифікує і трансформує інформацію.

Мета дисципліни – сформувати у слухачів уявлення про місце і роль когнітивної лінгвістики у сучасній науці про мову та про основні її напрямки, про передумови та історію зародження когнітивної лінгвістики, її теоретичне підґрунтя; ознайомити із сучасними теоретичними дослідженнями у сфері когнітивної лінгвістики; сприяти засвоєнню основних її понять та принципів положень з урахуванням теоретичного і прикладного застосування.

Курс націлений на демонстрацію можливостей семантико-когнітивного аналізу, засвоєння його методів і прийомів, що важливо для здобувачів вищої освіти за освітньо-професійною програмою «Філологія» спеціальності 035 «Філологія (українська мова і література)» у викладацькому й дослідницькому напрямі їхньої майбутньої професійної діяльності.

Завдання:

- визначити об'єкт, мету та завдання когнітивної лінгвістики як актуального напрямку мовознавчої науки;
- встановити роль і місце лінгвокогнітології в контексті антропоцентричної парадигми наукового знання;
- проаналізувати сучасний стан розвитку когнітивної лінгвістики, вагомі дослідження науковців цього напрямку;
- розглянути напрямки когнітивної лінгвістики;
- засвоїти основні поняття лінгвокогнітології (концепт, типи концептів, концептосфера, когнітивна і мовна картина світу, концептуалізація та категоризація);
- опанувати методи і прийоми семантико-когнітивного опису концептів, їх значень;
- сформувати поняття про національно-культурну специфіку концептів та їх репрезентативність у когнітивній свідомості народу;
- продемонструвати можливості застосування знань із когнітивної лінгвістики на практиці у процесі здійснення семантико-когнітивного аналізу.

Перевагами дисципліни є те, що у процесі її засвоєння у студентів формуються такі компетентності:

Загальні компетентності:

ЗК 2. Здатність зберігати та примножувати моральні, культурні, наукові цінності й досягнення суспільства на основі розуміння історії та закономірностей розвитку предметної області, її місця в загальній системі знань про природу і суспільство та у розвитку суспільства;

ЗК 3. Здатність спілкуватися державною мовою як усно, так і письмово.

ЗК 5. Здатність учитися й оволодівати сучасними знаннями.

ЗК 6. Здатність до пошуку, опрацювання та аналізу інформації з різних джерел.

ЗК 7. Уміння виявляти, ставити та вирішувати проблеми.

ЗК 10. Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу.

ЗК 11. Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях.

ЗК 13. Здатність проведення досліджень на належному рівні.

Фахові компетентності:

ФК 1. Усвідомлення структури філологічної науки та її теоретичних основ.

ФК 2. Здатність використовувати в професійній діяльності знання про мову як особливу знакову систему, її природу, функції, рівні.

ФК 3. Здатність використовувати в професійній діяльності знання з теорії та історії української мови.

ФК 4. Здатність аналізувати діалектні та соціальні різновиди української мови, описувати соціолінгвальну ситуацію.

ФК 6. Здатність вільно, гнучко й ефективно використовувати українську мову в усній та письмовій формі, у різних жанрово-стильових різновидах і реєстрах спілкування (офіційному, неофіційному, нейтральному), для розв'язання комунікативних завдань у різних сферах життя.

ФК 7. Здатність до збирання й аналізу, систематизації та інтерпретації мовних, літературних, фольклорних фактів, інтерпретації тексту (залежно від обраної спеціалізації).

ФК 8. Здатність вільно оперувати спеціальною термінологією для розв'язання професійних завдань.

ФК 9. Усвідомлення засад і технологій створення текстів різних жанрів і стилів державною мовою.

ФК 10. Здатність здійснювати лінгвістичний, літературознавчий та спеціальний філологічний (залежно від обраної спеціалізації) аналіз текстів різних стилів і жанрів.

Згідно з освітньо-професійною програмою після вивчення дисципліни здобувачі мають демонструвати такі **програмні результати навчання:**

ПРН 1. Вільно спілкуватися з професійних питань із фахівцями та нефахівцями державною та іноземною мовами усно й письмово, використовувати їх для організації ефективної міжкультурної комунікації.

ПРН 2. Ефективно працювати з інформацією: добирати необхідну інформацію з різних джерел, зокрема з фахової літератури та електронних баз, критично аналізувати й інтерпретувати її, впорядковувати, класифікувати й систематизувати.

ПРН 4. Розуміти фундаментальні принципи буття людини, природи, суспільства.

ПРН 7. Розуміти основні проблеми філології та підходи до їх розв'язання із застосуванням доцільних методів та інноваційних підходів.

ПРН 8. Знати й розуміти систему мови, загальні властивості літератури як мистецтва слова, історію української мови і літератури, вміти застосовувати ці знання у професійній діяльності.

ПРН 9. Характеризувати діалектні та соціальні різновиди української мови, описувати соціолінгвальну ситуацію.

ПРН 10. Знати норми літературної мови та вміти їх застосовувати у практичній діяльності.

ПРН 11. Знати принципи, технології та прийоми створення усних і письмових текстів різних жанрів і стилів державною мовою.

ПРН 12. Аналізувати мовні одиниці, визначати їхню взаємодію та характеризувати мовні явища і процеси, що їх зумовлюють.

ПРН 15. Здійснювати лінгвістичний, літературознавчий та спеціальний філологічний аналіз текстів різних стилів і жанрів.

ПРН 16. Знати й розуміти основні поняття, теорії та концепції обраної філологічної спеціалізації, вміти застосовувати їх у професійній діяльності.

ПРН 17. Збирати, аналізувати, систематизувати й інтерпретувати факти мови й мовлення й використовувати їх для розв'язання складних задач і проблем у спеціалізованих сферах професійної діяльності та/або навчання.

ПРН 19. Мати навички участі в наукових та/або прикладних дослідженнях у галузі філології.

ПРН 20. Розробляти і проводити уроки з української мови та літератури, використовуючи класичні й інноваційні методи навчання.

Очікувані результати навчання

У результаті вивчення навчальної дисципліни здобувачі повинні демонструвати **знання про:**

- об'єкт, мету та завдання когнітивної лінгвістики як актуального напрямку мовознавчої науки, її роль і місце в контексті антропоцентричної парадигми наукового знання;
- сучасний стан когнітивної лінгвістики, вагомі дослідження науковців цього напрямку;
- основні проблеми і напрями сучасної когнітивної лінгвістики;
- теоретичні поняття та категорії когнітивної лінгвістики (поняття концепту, концептосфери, концептуальної і мовної картини світу, структури концепту, типів концептів, концептуалізації та категоризації);
- методи і прийоми семантико-когнітивного дослідження концептів.

вміти :

- розуміти можливості і перспективи семантико-когнітивного підходу у мовознавчих наукових дослідженнях;
- розпізнавати і класифікувати різні типи мовних знаків, застосовуючи методи і прийоми когнітивної лінгвістики;
- описувати семантику мовних засобів, що утворюють номінативне поле концепту;
- використовувати когнітивну інтерпретацію і моделювання концептів;
- застосовувати експериментальні методики дослідження концептів;

- використовувати знання про функціонування мовних одиниць та категорій для покращення своєї комунікативної діяльності та з дидактичною метою;
- застосовувати знання когнітивної лінгвістики, її методи і прийоми аналізу для виконання кваліфікаційних наукових робіт відповідної тематики.

Зміст навчальної дисципліни

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ 1. ЗАГАЛЬНІ ПИТАННЯ КОГНІТИВНОЇ ЛІНГВІСТИКИ

Тема 1. Когнітивна лінгвістика як напрям лінгвістичних досліджень.

Тема 2. Зародження і становлення когнітивної лінгвістики та її стан на сучасному етапі.

Тема 3. Мовна та концептуальна картина світу у когнітивній лінгвістиці.

Тема 4. Відображення національного менталітету у мові.

Тема 5. Основні категорії і поняття когнітивної лінгвістики.

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ 2. МЕТОДОЛОГІЯ ЛІНГВОКОГНІТИВНИХ ДОСЛІДЖЕНЬ

Тема 6. Методика дослідження структури концепту

Тема 7. Типологія концептів

Тема 8. Теорія концептуальної метафори

Тема 9. Мовна особистість у світлі когнітивної лінгвістики

Тема 10. Когнітивна поетика